

אקדמיה לשוויון

أكاديمية من أجل المساواة

דו"ח 'אקדמיה לשוויון' אודות מצב מלחמה ורדיפות

פוליטיות באקדמיה

13/11/2023

סקירה כללית:

מאז פרוץ המלחמה נפתחו הליכים משמעותיים נגד יותר מ-120 סטודנטים וסטודנטיות. האמורים זומנו ומזומנים לתהליכי שימוע, בירור, ועדות משמעת או אפילו השעייה מן האוניברסיטאות והמכללות. הסערה החלה באוניברסיטת חיפה, שהודיעה כי השעתה 6 סטודנטים וזימנה סטודנטים נוספים לוועדות משמעת. בתגובה, קבוצת מרצים (שמנת כ-25 חברות וחברי סגל) שלחה מכתב מחאה להנהלת האוניברסיטה על השעייה מיידית ב-08/10 ללא בירור ושלא על פי התקנון והסמכויות מצד רקטור האוניברסיטה. הרקטור דרש אז שסגן הרקטור שהיה חתום יתפטר מתפקידו ואיים עליהם. רק פרסום העצומה ברבים על ידי ארגוני ימין שדרשו לפטר מיד את כל 25 החותמים גרם לרקטור להתפכח במידת מה. בתוך כך, ועדות המשמעת קבעו כי ההשעיות שעליהן הכריז הרקטור מבוטלות עד תום הבירור.

בין כל אלה, הזירה של הסטודנטים באוניברסיטאות והמכללות השונות היא החמה ביותר, שכן העניין שם אינו רק מעצרים על ידי המשטרה, אלא גם רדיפה של הנהלות האוניברסיטה, גם על פרסומים תמימים ביותר, במה שנראה כניעה ללחץ מצד גופי ימין וסטודנטים אחרים. הרדיפה אינה רק בעקבות פרסומים, אלא מגיעה גם לציון "לייק" או אפילו מעקב אחר עמוד המפרסם פוסטים שמזדהים עם המאבק הפלסטיני.

ב-18.10.2023 העביר שר החינוך, יואב קיש, החלטה במועצה להשכלה גבוהה, הדורשת ממוסדות ההשכלה לנקוט בצעדים מידיים, כמו הזחה או הליכי משמעת חריפים, נגד סטודנטים שהביעו "תמיכה בטרור או הזדהות עם חמאס ועם הג'יהאד האסלאמי", תוך איום בסנקציות על אוניברסיטאות שלא יעשו זאת. קיש אף העביר במל"ג החלטה המחייבת את המוסדות לדווח על אופן הטיפול בתלונות שהגיעו לפתחם. ראשי האוניברסיטאות תקפו בחריפות את המהלך, וכתבו לקיש כי ההחלטה "עלולה ליצור אווירה של מקארתיזם והלשנות הדדיות בקמפוסים".

שבועות לאחר החלטת שר החינוך לדרוש מהאוניברסיטאות ומהמכללות לדווח למועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) על אופן הטיפול בתלונות על סטודנטים שנטען כי תמכו בטרור או בחמאס, קיש, המכהן כיו"ר המל"ג, הורה ביום ב' (06/11/2023) למנכ"לית המועצה, ורדה בן שאול, להשהות את יישום ההחלטה שקיבל בחודש שעבר בנושא, עד לקיום דיון נוסף בעניין.

לצד ההשעיות והזימונים המשמעותיים שלא פסחו רק על מאות הסטודנטים והסטודנטיות, מדיניות זו הגיעה גם לחברי וחברות הסגל. מאז פרוץ המלחמה זומנו כ-6 מרצים ומרצות וסגל זוטרי¹ לוועדות משמעת או הפסקת העסקה לאלתר עד למיצוי הדין המשמעתי נגדם נטען כי הביעו תמיכה במעשי חמאס או הסיתו נגד חיילי צה"ל.

המקרה של פרופ' נורית פלד-אלחנן, זוכת פרס סאהארוב לזכויות אדם וחירות המחשבה של הפרלמנט האירופי ואם שכולה; ממחיש את אופי הרדיפה כאשר שעות אחדות לאחר ששלחה הודעה בקבוצת וואטסאפ פנימית של מרצי "מכללת דוד ילין" לחינוך והוראה בירושלים, כבר המתינה בתיבת הדואר האלקטרוני של פרופ' נורית פלד-אלחנן הודעה על השעייתה. הנימוק: "הבעת תמיכה במעשי הטרור של חמאס והצדקתם". הראיות

¹ שני מקרים במכללת קיי, מקרה במכללת אחווה, מקרה במכללת דוד ילין, מקרה באוניברסיטה העברית ומקרה מכללת תל-חי.

המפלילות: פרפראזה שעשתה לדברים שאמר הפילוסוף ז'אן-פול סארטר. ההתכתבות בקבוצת הוואטסאפ התנהלה בשבוע שעבר ועסקה בסרטון שהופץ בה והשווה בין מעשי חמאס לנאציזם. לאחר ההודעה על השעייתה, זומנה פלד-אלחנן לשימוע - שנוהל בהתכתבות - ובסופו החליטה הנהלת המכללה לנזוף בה בשל מה שהוגדר "גילוי של הזדהות עם המר שכאויכי ישראל".

כמו כן, המקרה של [ד"ר ורדה סעדה ממכללת קיי](#) אשר פוטרה לאחר 28 שנים ומספר שנים דומה של עשייה ופעילות בארגוני שלום ודו קיום בנגב קיבלה זימון משמעתי על ידי הנהלת המכללה ובו ניטען נגדה כך: "באמצעות הרשת החברתית, עודדה את אותם מעשים נתעבים ובאמצעות פרסום דברי עידוד, שבח והלל למחבלים ולמעשיהם המזוויעים". ד"ר סעדה עברה אם כן את השימוע בליווי עו"ד אולם שימועה הסתיים בפיטורה לאלתר. בעוד התרחיש של ד"ר ורדה סעדה, ישנם עוד 3 מקרים נוספים של אנשי ונשות סגל אשר נמצאים בהליכי שימוע: מקרה נוסף מאותה המכללה - מכללת קיי (ד"ר פאתן מסארווה) על רקע פוסטים ישנים שהועלו במאי 2021. המדיניות האמורה הוכיחה עצמה גם במקרה של ד"ר אורי חורש, מרצה במכללת אחווה, אשר הושעה ופוטרה לצמיתות ללא שום הליכים מקדימים.

מקרה נוסף באוניברסיטה העברית מלמד כי מרצות שאוימו בפיטורין עברו שימוע או הליך מקביל בלי פיטורין: בשבוע שעבר (29.10.2023) גינתה בחריפות הנהלת האוניברסיטה העברית בירושלים חברת סגל ([נאדירה שלהוב-קיבורקיאן](#)) שהפיצה עצומה הקוראת להפסקת אש מיידית בעזה, וכתבה כי ישראל מבצעת ברצועה "רצח עם". במכתב שנשלח לפרופ' [נאדירה שלהוב-קיבורקיאן](#), כתבו נשיא האוניברסיטה פרופ' אשר כהן והרקטור פרופ' תמיר שפר, כי הם "מצטערים ומתביישים על כך שהאוניברסיטה העברית כוללת בתוכה חברת סגל כזאת" והוסיפו כי לדעתם מן הראוי שתשקול לעזוב את משרתה. מכתב זה, מהנהלת האוניברסיטה, דחק בפרופ' שלהוב-קיבורקיאן להתפטר ולאחר מכן הופץ לכל סגל האוניברסיטה העברית.²

נתונים מספריים:

נכון לתאריך 06.11.2023, עמל ארגון 'אקדמיה לשוויון' על איסוף וסקירה של מכלול הפניות אודות זימונים והליכים משמעתיים. ישנם למעלה מ-120 סטודנטים וסטודנטיות שקיבלו השעייה עד לדין המשמעתי או זימון להליך משמעתי. אלו, משתרעים ברחבי המוסדות כאשר בצורה גסה ניתן להכליל כי הרדיפות פוליטיות והזימונים הללו מגיעים בעיקר מן המכללות השונות. באוניברסיטת חיפה יש כ-7 סטודנטים מושעים והשאר זומנו לדין משמעתי, כאשר באוניברסיטת תל אביב נמצא כי 5 סטודנטים זומנו לדין משמעתי, באוניברסיטת בן גוריון זומנו 4 ובטכניון זומנו 5. ראוי לציין כי ישנם חמישה מקרים חריגים סך הכל של סטודנטים וסטודנטיות שקיבלו מכתב "השעייה לאלתר והרחקה מהלימודים" ו/או "הפסקת לימודים". אלו, ספציפית מהמכללה למנהל - ראשון לציון (לפי עדכון עו"ד עדי מנסור, מרכז עדאלה).

מדיווח שקיבלנו מאוניברסיטת תל אביב (על ידי פרופ' גדי אלגזי) נודע כי היו 5 תלונות שלא היו תלונות שווא נגד סטודנטים על "הזדהות עם טרור"; מתוכן 3 היו משמעותיות - 2 פלסטינים ויהודי מתוך 30 אלף סטודנטים; הרשויות ביקשו את רשות בית המשפט להשעיה מהלימודים עד השלמת הברור המשמעתי. הודגש

² יש בכך לציין כי נמצאה קבוצת הפרופסורים של "החוג לחוסן לאומי" אשר שלחו לשר החינוך קיש לפני שבוע מכתב עם שמות ושיוך של ארבעה מרצים (יהודים) מארבעה מוסדות שיש (לדעתם) לפטר.

שהיו הרבה מאוד תלונות שווא. ישנן גם תלונות של פלסטינים נגד יהודים "וזה יטופל" -- כלומר, לא ננקטו בינתיים צעדים כלשהם.

בבצלאל האקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים דווח על ידי ד"ר תמר ברגר כי 57 מהסטודנטים הערבים נפגשו עם פסיכולוגית שעובדת גם עם מוסדות אחרים ואמרה שהמצב שם הקשה ביותר, כאשר מדובר ב-7 השעיות ו-14 זימונים לוועדת המשמעת. אלו גבוהים מאוד בהתחשב בכך שיש רק 2500 סטודנטים, כאשר 220 מתוכם בלבד, ערבים. הפרקטיקה כפי שמתברר היא חיפוש פוסטים ישנים מאוד של סטודנטים ועל רקע זה מוגשות תלונות.

דרך הקו החם של 'אקדמיה לשוויון' פנו כ-35 סטודנטים וסטודנטיות מודאגות. רוב הפניות נדרשו לטיפול משפטי כאשר שאר הפניות כללו מקרים של רדיפה ברשתות החברתיות (הסתה, פרסום דיבה והשמצה). קרי כאלה אשר דרשו ליווי רגשי לצד יצירת קשר עם המרצים והמרצות בתוך המוסדות השונים במטרה ליצור רשת ביטחון ותמיכה מטעמנו. הפניות שאותרו על ידנו הגיעו בעיקר מסטודנטים במוסדות הבאים: אוניברסיטת תל אביב, בית הספר לאמנות "בצלאל", מכללת צפת, אוניברסיטת בן גוריון, אוניברסיטת חיפה, מכללת ספיר, מכללת בית ברל, אוניברסיטת בר אילן, מכללת אחוה ומכללות פרטיות נוספות.

מיפוי הנפשות הפועלות:

ארגון 'אקדמיה לשוויון' מקיים מאז אירועי מאי 2021 "קו חם" שנועד לתת מענה וללוות סטודנטים וסטודנטיות אשר נקלעים לקשיים בהקשר הפוליטי. עם עליית הימין הקיצוני לשלטון, קיים חשש ממשי להתגברות הרדיפות הפוליטיות של סטודנטים וסטודנטיות פעילים ופעילות. נוכח המלחמה המתמשכת ומדיניות המקארתזם כפועל יוצא של מאורעות השביעי באוקטובר, נחשפו (ובעודם) מאות סטודנטים וסטודנטיות מכלל המוסדות להשכלה גבוהה להתנכלויות, רדיפה פוליטית על ידי חברים בארגוני ימין בתוך המוסדות האקדמיים ומחוצה להם אשר קיבלו ביטוי בין בהשעייתם לאלתר מן המוסד האקדמי ובין אם בזימון משמעותי.

פלסטינים אזרחי ישראל נעצרים, מזומנים לדין משמעותי או מושעים מהלימודים על פרסום של כמעט כל דבר. מדובר על מצב חסר תקדים של הסתה ודיכוי כל חופש ביטוי והזדהות. מתוך חשש ממשי זה להתגברות הרדיפות הפוליטיות של פעילים ופעילות פלסטינים, אנו מבקשים להביא לידיעתכם/ן את דבר [קיומו של הקו החם](#), למקרה שאתם או חבריכם תזדקקו לו. הצוות שמשיב על הפניות מאויש מתוך חברות וחברי 'אקדמיה לשוויון' – ארגון חברות וחברים החותר לקידום שוויון וייצוג באקדמיה של כל הציבורים החיים בארץ, למאבק במעורבות של האקדמיה הישראלית בדיכוי בשטחים שנכבשו ב-1967, בניצול יחסי מרות, בהטרדות מיניות ובהשתקה של קולות ביקורתיים ביחס למדיניות ישראל.

מכאן שארגון 'אקדמיה לשוויון' הקצה תקציב בין חודשיים לשלושה עבור 'משרת ניהול' הקו החם. לתפקיד זה נכנסה יארה שאהין-גראבלה לרכז את קו הסיוע של 'אקדמיה לשוויון'. בחודש הראשון של המלחמה, נכון לעכשיו, עבד הארגון בעמל רב כדי לנהל את העבודה השוטפת בקו הסיוע הכוללת: צוות אשר משיב על הפניות ומאויש מתוך חברות וחברי 'אקדמיה לשוויון'; תחזוקה של הקו בפלטפורמת הטלפונית וזו שבואטסאפ

למעוניינים לפנות בהתכתבות - מערך זה זמין הן בעברית והן בערבית. כמו כן, עבדנו בתיאום ושיתוף פעולה רחב בין הארגונים השונים. אנו מתעדים את הפניות ועוקבים אחרי טיפולן.

לא זו בלבד, בשבוע השני של המלחמה (15.10.2023) אורגן על ידי אקדמיה לשוויון מפגש חירום עם הסטודנטים ואנשי סגל במוסדות ההשכלה השונים בעקבות אוירת ההסתה המופנית כלפי הסטודנטים. יות הפלסטינים-הערבים ומדיניות האיומים שמדינת ישראל וזרועותיה נוקטים על ידי איומים בהשעייה מהלימודים והאשמתם. בהסתה ברשתות החברתיות. בזאת, ארגון 'אקדמיה לשוויון' הביע התנגדות נחרצת בפגיעה, בכל צורה בחופש הביטוי ובחופש האקדמי והפוליטי של הסטודנטים. יות והמרצים. ות הפלסטינים-הערבים. מטרת המפגש הייתה לאפשר מרחב שבו יש הקשבה, הפגנת סולידריות ולבסוף דיון בדרכי הפעולה ובצעדים העתידיים המבטיחים חופש ביטוי וחופש אקדמי לסטודנטים.

בנוסף למפגש הנזכר, ארגון אקדמיה לשוויון אף יזם ישיבת חירום עם אנשי הסגל במוסדות להשכלה גבוהה בסיכום שלושת שבועות למלחמה (26.10.2023) נוכח מצבם של המרצים והמרצות באוניברסיטאות ובמכללות בישראל. עיקר הישיבה היה לאפשר שיתוף על מקרי הרדיפה השונים והזימונים המשמעתיים שאנשי ונשות הסגל נאלצו לקבל מהנהלות המוסדות להשכלה גבוהה.

לסיכומו של דיווח זה, באקדמיה לשוויון ישנם מאמצים כבירים ועקביים להמשיך לנסח, לכתוב, לפנות ולרכז הן את הפניות המגיעות אלינו על ידי ניטור הקו החם והן על ידי כל גורם נוסף המתקשר לקהילת הסטודנטים ואנשי ונשות הסגל. במסגרת "הקו החם" מוענק בין היתר סיוע משפטי (במידה וזה רלוונטי) המועבר ישירות למרכז "עדאלה",³ שעזמו אנו עובדים בשיתוף פעולה צמוד שיזמו וקידמו חברות 'אקדמיה לשוויון' – ד"ר אריז' סבאע'-ח'ורי וד"ר קרין לוי. כאשר הליווי הרגשי והתמיכתי מטופל על ידי צוות קו סיוע. מטרת ליווי המותקפים והמותקפות הינו להשיג חוות דעת משפטיות במקרה שיש צורך בכך, ויתר על כן, להתערב בתוך המערכת, מול הרשויות השונות, וכן לקשר בין סטודנטים וסטודנטיות שנתקלו בקשיים דומים. הרעיון הבסיסי הוא שהמותקפים/ות הסטודנטים/יות לא יישארו מבודדים וללא תמיכה.

כאמור, דרך תפעולו של הקו החם הגיעו אלינו קרוב ל-35 פניות מקהל הסטודנטים. פניות אלו מגיעות מכל המוסדות שברחבי הארץ. כאשר 9 מן המקרים הם בדבר רדיפה ברשתות החברתיות (הסתה, פרסום דיבה והשמצה). בנוסף, לצד שיתופי הפעולה עם "עדאלה", 'אקדמיה לשוויון' מיוצג על ידי החברה ד"ר אריז'-סבאע'-ח'ורי ולוקח חלק אקטיבי בקואליציות החירומיות שהתארגנו בצורת אד-הוק נוכח המצב.

אנו משתפים פעולה עם ועדת המעקב העליונה של הציבור הערבי, התאים הסטודנטים האליים ברחבי המוסדות להשכלה גבוהה בארץ,⁴ עורכי ועורכות דין החברים ב-'אקדמיה לשוויון', מהם ניתן למנות את עו"ד עביר בכר (ראש הקליניקה לזכויות אדם אוני' חיפה) ועו"ד סאוסן זהר (הקליניקה לזכויות אדם אוני' תל אביב) וכאמור, מרכז "עדאלה".

למן השבוע הראשון של המלחמה הודיעה ועדת המעקב העליונה של הציבור הערבי בישראל על הקמת [ועדה מיוחדת למעקב](#) לאחר מקרים של סטודנטים הנתונים לרדיפה והטרדה מצד האוניברסיטאות והמכללות. ועדת

³ "עדאלה" המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל.

⁴ שיתוף הפעולה האמור עם התאים השונים קורה על ידי הקשר הישיר והרציף עם מר' יוסף טאהא - מאסטרנט באוניברסיטת תל אביב אשר מרכז את ועדת ועדי הסטודנטים הערבים באוניברסיטאות. ועדה זו הוקמה עם פרוץ המלחמה בעקבות ישיבת ועדת המעקב.

המעקב לענייני החינוך הערבי קיימה גם היא, ישיבת עבודה ותיאום כדי לעקוב אחר רדיפת הסטודנטים הערבים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל, ולתאם את המאמצים להתמודדות עם הסתה של גופים ואנשים מהימין, המנצלים את המצב הביטחוני כדי להפעיל לחץ על מוסדות אקדמיים לגרש סטודנטים ערבים.

הוועדה המיוחדת מורכבת מנציגים מכמה מוסדות הפעילים בתחום, ובהם מרכז 'עדאלה', מרכז 'מוסאוא' לזכויות האזרחים הערבים בישראל, מרכז 'אלמיזאן' לזכויות אדם, ארגון 'אקדמיה לשוויון', האגודה לתרבות ערבית, האגודה לזכויות האזרח, עמותת סיכוי-'אופוק' ועמותת 'אלמעאלי', בנוסף לנציגי ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי, המועצה החינוכית הערבית, נציגי תנועות סטודנטים שונות ומרצים ערבים.

נכון לתאריך כתיבת דו"ח זה, יצויין כי ביום חמישי בבוקר (09.11.2023) [עצרה משטרת ישראל גורמים](#)

[בכירים מהנהגה הפלסטינית](#) במהלך הפגנה שהתקיימה באותו תאריך. מדובר בהפגנה המתנגדת למלחמה על עזה שהייתה אמורה להתקיים בנצרת ובטרם התחילה, נעצרו יו"ר בל"ד סאמי אבו שחאדה, חברת הכנסת לשעבר מהמפלגה חנין זועבי, חבר הכנסת לשעבר ד"ר מטאנס שחאדה וחבר הכנסת לשעבר מטעם חד"ש, שכיום הוא יו"ר ועדת המעקב של החברה הערבית בישראל - מוחמד ברכה אשר אף הוא נעצר ועוכב לחקירה במשטרה. "הם מנסים לארגן הפגנה שעלולה להוביל להסתה ולפגיעה בשלום הציבור" ניטען על ידי המשטרה בתגובה לסיבת העיכוב.

אקדמיה לשוויון

أكاديميون من أجل المساواة

אקדמיה לשוויון | Academia for Equality | أكاديميون من أجل المساواة

<https://www.academia4equality.com/> | info@academia4equality.com

ראו סיקורים נוספים:

עברית:

"רדיפת האזרחים הערבים: כ-100 סטודנטים בהליכים משמעתיים". שיחה מקומית. 19.10.2023.
"עוכב לחקירה מוחמד ברכה, ראש ועדת המעקב, שהודיע על הפגנה בנצרת נגד המלחמה". ידיעות
אחרונות. 09.11.2023.

"ההפגנה הלא חוקית בנצרת: מוחמד ברכה, חנין זועבי וסמי אבו-שחאדה עוכבו לחקירה". מעריב.
09/11/2023.

"ארבעה חברי כנסת לשעבר עוכבו לחקירה במהלך מחאה נגד המלחמה". ישראל היום. 09/11/2023.

"במהלך הפגנה בנצרת נגד המלחמה: יו"ר בל"ד וחנין זועבי נעצרו, ח"כ לשעבר מוחמד ברכה
עוכב". 09/11/2023. N12.

"מכללת קיי פיטרה מרצה ערבייה שהצדיקה את הטבח". מחלקה ראשונה. 30/10/2023.

"הפרופסורית טענה שישראל מבצעת השמדת עם, הנהלת האוניברסיטה מקווה שתתפטר". מקור ראשון.
29.10.2023

"בצל ההלשנה, סטודנטים ומרצים מושעים בטענה לתמיכה בחמאס, ללא הליך הוגן". הארץ. 05/11/2023.

"האוניברסיטאות משעות סטודנטים שנטען שתמכו בחמאס, ומעוררות חשש ממקארטיזם". הארץ.
15/10/2023

ערבית:

"إطلاق سراح رئيس لجنة المتابعة محمد بركة وقيادات عربية". عرب ٨. 09/11/2023.

לעוד סיקורים סביב רדיפות ראו מקבץ כתבות:

<https://docs.google.com/document/d/1keyKgeAJk4US6uJmZdm3Xts4dkxN0XeWqFmRkNpS71U/edit#heading=h.k587fx2r9611>

אקדמיה לשוויון

أكاديميون من أجل المساواة

أكاديميون من أجل المساواة | Academia for Equality | אקדמיה לשוויון

<https://www.academia4equality.com/> info@academia4equality.com